

## Abstrakt

Celem pracy jest prezentacja filozofii politycznej Hegla jako krytycznej teorii nowoczesnego świata, która jako taka może odsłonić się jedynie w kontekście całego systemu filozoficznego, ujętego od strony jego materialnych warunków możliwości. Uwarunkowania te badać będziemy na przykładzie fenomenu wojny oraz motłochu. Oba zjawiska, doświadczone a następnie teoretycznie przez myśliciela opracowane, dostarczają według niego podstawowej artykulacji antagonizmów wewnątrz nowoczesnego państwa. W dominującej interpretacji filozofia polityczna Hegla jest traktowana jako teoria uprawomocniająca nowoczesny, mieszczańsko-kapitalistyczny porządek społeczny. Filozof uchodzi wręcz za pierwszego teoretyka, która pojęciowo opracował ów nowy obraz świata, wyłaniający się z oświecenia i rewolucji francuskiej. Naszym zadaniem badawczym będzie pokazanie nieprzekraczalnych luk i pęknięć w tym gmachu nowoczesności, które rozpoznał już jego pierwszy teoretyk. Dlatego filozofię polityczną Hegla będziemy badać przez pryzmat wojny i motłochu, czyli symptomów niedającego się pojednać antagonizmu nowoczesnego systemu społeczno-politycznego. Choć Hegel bez wątplenia pragnął stworzyć pojęciową legitymizację dla instytucji nowoczesnego państwa i społeczeństwa, to jako ich przenikliwy obserwator rozpoznał jednak ich nienaprawialne defekty, co płonny czyniło jego wyjściowy zamiar. Tym samym Hegel jawi się nie jako myśliciel liberalny, konserwatywny, czy postępowy, ale *radykałny*, czyli taki, który odsłania ukryte konsekwencje stosowanych założeń teoretycznych, docierając do ich korzenia (łac. *radix*). A zatem, badanie wewnętrznych sprzeczności świata, który zrodził się z wojny i rewolucji przełomu osiemnastego i dziewiętnastego stulecia, będzie jednocześnie badaniem teoretycznych sprzeczności wewnątrz filozofii Hegla.

## Streszczenie:

Praca dzieli się na trzy części:

Pierwsza część (*Rozum na wojnie*) nakreśla kontekst społeczno-historyczny epoki Hegla, ze szczególnym uwzględnieniem wojen Napoleońskich dla życia polityczno-kulturalnego Niemiec. Dodatkowo analizie zostaje poddana refleksja społeczno-polityczna filozoficznych poprzedników Hegla, czyli Kanta i Fichtego oraz ich teoretyczna odpowiedź na doświadczenie wojny.

Druga część (*Wojna Hegla*) koncentruje się na opracowaniu Heglowskiej teorii wojny w pismach jenajskich, która powstała jako odpowiedź na rzeczywiste wydarzenia zapośredniczone przez dyskusję z Kantem i Fichtem. Ponad to, zbadana zostaje relacja Hegla i

Napoleona w kontekście działalności publicystyczno-reformatorskiej filozofa w Niemczech początku XIX stulecia. Tym samym nakreślony zostaje portret światopoglądowy Hegla jako historycznego podmiotu uwikłanego w spory swojej epoki.

Cześć trzecia (*Polityka Hegla*) stanowi szczegółową analizę projektu nowoczesnego państwa w *Zasadach filozofii prawa* Hegla. Rozumne instytucje zapośredniczające jednostkowość obywatela z ogólnością państwa skonfrontowane zostają z niedającą się zapośredniczyć w tych ramach resztką czy ślepą plamką nowoczesnego życia etycznego. Reprezentują ją motłoch oraz wojna jako figury negatywności rozbijające od wewnątrz nowoczesne państwo i społeczeństwo. Analizy te prowadzą do odsłonięcia zasady sprzeczności jako pojęciowej podstawy filozofii politycznej Hegla.